

Siðsøga

Óli Jacobsen

4. partur

MORTINA MISTI BÁÐAR MENNINAR Á SJÓNUM

Tað eru nógvar frásagnir í Føroyum um teir stóru missir, sum føroysku húskini komu út fyri. Hetta er eisini galdandi fyri søguna um skaðagrindina. Mortina misti aftur sín mann í 1930

Her skulu verða tikin enn nakrar frásagnir hjá Johs. Andr. Næs í Birting í 2004. Ein er um Denu Mohr, konu Kjartan. Hon var um hesa tíðina í Havn og ferðaðist hjá systkinabarninum, Sannu Restorff.

Eina ferð kemur beiggi Sannu, Hjalmar, norður til Havnar at ferðast. Hetta kom væl við hjá Denu, tí nú fekk hon fylgi suður aftur. Men bráðliga ein dagin sigur hann, at hann mátti fara aftur til Suðuroyar. Hetta var 13. februar, sama dag sum skaðagrindin var, men tá var einki enn frætt í Havn. Sanna royndi at fáa hann at steðga nakrar dagar, tí veðrið var so vánaligt. Men har var eingin bøn, so tey fóru bæði.

Tá ið tey koma suður og frætta um vanlukkauna greiðir Hjalmar frá, hví hann endiliga vildi fara suður hendan dagin. Hann hevði droymt ein so sáran dreym, at systkinabarn sítt Jenis á Hamri, Jens Pauli Niclasen, var komin í dyr. Jenis var trúlovaður og hevði bygt hús. Hann var ein sum doyði. Beiggi hansara, Viggo, giftist seinni við Samalenu, dóttir Honnu og Jóan Jakku Petersen, sum doyði í grindini.

Denna greiddi eisini frá, at hon hevði mist eitt systkinabarn, Hans hjá Lávus í Køkini. Eftir at leitað og dreggjað varð í fleiri dagar eftir líkum á Sandvík varð hann ikki funnin. Teir vóru hildnir uppat at dreggja. So eina náttina droymir Elspa, fastur Hans, at hann kom til hennara og segði, at teir høvdu ikki dreggjað har, sum hann lá. Hans greiddi síðan nágreiniliga frá, hvar hann kundi finnast.

Elspa, sum ikki var kend í Sandvíksfirði, greiðir beiggjanum Lávusi, pápa Hans frá, hvussu Hans hevði lýst staðið, har hann kundi finnast. Elspa mælti beiggjanum til at fara at leita á hesum staðnum. Lávus fekk nakrar menn at koma við sær at leita, og hann fann sonin beint har, sum Elspa hevði lýst í dreyminum.

Pápin sendi sonin í annan skaðabátin

Johannes Andreas Næs hevur tað samband við skaðagrindina, at hann er uppkallaður eftir mammubeiggja sínum, Johannes, sum doyði í grindini, 17 ára gamal.

Johannes var sonur Jóan Pauli á Hamri,

Upprunaligi minnissteinurin á Sandvíksegg yvir teir sum doyðu í skaðagrindini.

sum hevði sonin við sær í grindini. Tá ið bátarnir skuldu mannast, hevði hann sagt við bróður sín Júst: "Tak tú Johannes við tær í henda bátin, tit hava góðan grindareidskap hjá tykkum – hetta tørvar á hesum bátinum siggi eg." Teir báðir komu tískil í annan bátin, sum holvdist, og teir doyðu báðir. Henda áheitan lá mangan tung á Jóan Paula seinni.

Tað var sjálvsagt hart hjá Jóan Paula at koma aftur í Hvalbjar. Tey heima sóu hann koma oman brekkuna til Hvalbjar. Tá ið hann kom oman móti Sjagaklett, settist hann har og sat eina góða løtu. Tá skiltu tey heima, hvussu vordíð var. Tað var ikki neyðugt at siga nakað, tá ið hann kom til hús.

Mortina misti tveir menn

Ein av teimum, sum doyðu, var Júst Hammer, Júst á Hamri. Hann var giftur við Mortinu, sum var ættað úr Hovi. Tey settu búgv á Hamri í Hvalba, har hann tá hevði bygt eini stór og

prýðilig hús.

Júst var fiskimaður, skipsmaður um summarið og róði út um veturin.

Hann var 27 ára gamal, tá ið hann doyði í skaðagrindini. Tá átti tey 2 ára gamla sonin, Johannes Andreas, og á sumri fekk hon dótturina, Jústu. Hon var uppkallað eftir pápa sínum.

Nøkur ár seinni giftist Mortina við Petur Mohr Mortensen, bónda í Kálgarði í Øravík, og flytur hagar við báðum børnunum. Hetta fall Mortinu væl. Hon var eitt arbeidsgrev, skilagóð, dugandi og hartil gestablið.

Við Petur Mohr fekk Mortina trý børn, Mariu, Mariannu og Erik, sum var føddur á sumri í 1930.

Men nú hendir vanlukkan aftur hjá Mortinu. Tann 15. desember 1930 gongur báturin Grani í Øravík burtur við fimm monnum. Av hesum misti Mortina teir tveir, mannin, Petur, sum var 47 ára gamal, og sonin Johannes við fyrri giftur, sum nú var 18 ára gamal.

Mortina misti tveir menn á sjónum

Tískil sat hon aðru ferð einkja og hevði misti báðar menninar á sjónum umframt sonin.

Hon varð rakt meira enn hetta. Átta ár seinni misti hon dótturina Mariu, sum doyði av sjúku 18 ára gomul. Mortina doyði í 1967, 77 ára gomul. Tá hevði hon aftur sitið einkja í 36 ár. Ein ommudóttir hennara er presturin Marjun Bæk.

Doyði frá óføddum barni

Øravík var ein lítil bygd við bert 11 húsum. Tað hevur verið eitt stórt bakkast fyri bygdina at missa fimm menn í besta aldri.

Henda vanlukka er lýst av Erlingi Poulsen í jólablaðnum Birting í 2000, tá ið 70 ár vóru liðin síðan hesa vanlukku. Í ár eru tískil 85 ár liðin. Hetta kann vera eitt høvi at taka aftur í hesa vanlukku. Myndirnar eru úr Birting.

Tað vóru tveir bátar, sum skuldi fara til út-róðrar hendan morgunin. Hin var Oddi, men teir fingi ikki motorin í gongd.

Brøðurnir Hans Petur og Mikkjál oman Garða skuldu við Oddi og fóru aftur til hús. Tá sigur Hans Petur, at hann fer at biðja Petur í Kálgarðinum lata seg sleppa við Grana. Mikkjál